

Polazník

Noviny
obce Papradno

Ročník VII.

Október 2009

Slovo starostu

Vážení spoluobčania,

čas dovolení a prázdnin prešiel ani sme sa nenazdali a znova sa nachádzame v realite každodenného života. Niektorí z vás využili možnosť načerpať nové sily. Zúčastnili sa domácich, ale i zahraničných dovolení, niektorí z rôznych dôvodov trávili letné prázdninové mesiace doma.

Krajšie centrum obce

V obci sme v tomto čase okrem iných potrebných prác v prvom rade zabezpečovali stavebný projekt a vyjadrenia zainteresovaných organizácií k vydaniu stavebného povolenia pre stavbu „Revitalizácia centrálnej zóny v obci Papradno“, ktorej nosnou časťou je rekonštrukcia pešej lávky (pri bývalej obuvi), oprava cesty a verejných priestranstiev okolo kultúrneho domu a obecného úradu.

Príslušné doklady a stavebný projekt v hodnote asi 650 tisíc € (asi 20 miliónov korún) sme predložili 16. 9. 2009 pracovníkom VÚC Trenčín. Projekt bol kompletne prevzatý, a preto už treba len čakať, či budeme aj my zaradení do financovania týchto stavebných prác z európskych fondov.

Nové okná v škole

Môžem vám oznámiť radostnú správu, že projekt na výmenu okien, zateplenia plochých striech a opravu WC pre našu základnú školu bol úspešný a bude 95 % financovaný z eurofondov, čo predstavuje hodnotu 400 tis. € (12 mil. Sk). Veríme, že sa nám podaria všetky potrebné veci tak, aby sme so stavebnými prácami začali na jar budúceho roku.

Křížel

Havarijný stav miestnej komunikácie v osade Křížel (bol porušený a zosunutý oporný múr cesty) sme začali opravovať, v opačnom prípade hrozilo porušenie dreveného domu stojaceho priamo pod poškodeným oporným múrom. V tomto čase už miestna komunikácia zase v plnom rozsahu slúži svojmu účelu.

Lepšia kvalita trávnikov

Ďalšou stavebnou činnosťou, ktorá je už pred dokončením, je umelé zavlažovanie trávnikov na štadióne TJ. Práce budú ukončené do 9. októbra.

Kto robí neplechu?

Tohoročné leto nám ukázalo naozaj krásnu teplú tvár. Mohli sme si oddýchnuť a teraz sa už naplno venujeme škole, práci a tiež radosti z úrody.

Čo mohlo kaliť naše prázdninové chvíle bol určite zákaz vstupu detí na školské aj futbalové ihrisko vo večerných hodinách. A dôvod? Zdevastované okolie školy, porozbíjané okná, pokazené zámkové dvere ...

Nie je to iba nepekná vizitka tých detí a mladých, ktorí to urobili. Je to hlavne vizitka ich rodín, ich rodičov – keď im deti nechýbajú vo večerných hodinách, spýtajú sa ich čo robili cez deň? S akými kamarátmi a „kamarátmi“ trávia voľný čas, nemajú čas im vyplniť voľný čas niečím zmysluplným.

Nastávajú voľnejšie chvíle. Je dobre ak ich budeme smerovať aj k takýmto cieľom.

Opäť v škole

Druhý september opäť otvoril brány školy pre všetky školopovinné deti. Otvoril ich aj na našej škole, a tak sme ráno mali možnosť vidieť, ako sa pred budovu školy ponáhľajú 182 detí, aby znova zasadli do školských lavíc a oprášili už nadobudnuté vedomosti či získali nové.

Hádám najviac sa ponáhľali naši najmenší žiaci – 15 prvákov, ktorých spoza veľkých kytíc kvetov takmer nebolo vidieť. Držali sa statočne, nevypadla ani jedna slzička a ak, tak sme ju vôbec nezbadali. Veríme, že sa čoskoro skamarátia s písomkami a do školy sa budú tešiť nielen prvý rok, ale celých deväť.

Pokračovanie na str. 2

**Uznesenie OZ obce Papradno
zo dňa 24. 6. 2009 číslo 7/2009**

Obecné zastupiteľstvo

A: berie na vedomie

1. správu hlavného kontrolóra obce k Záverečnému účtu obce Papradno za rok 2008
2. Vymenovanie riaditeľa ZŠ Papradno – Mgr. Ivana Šipeka a riaditeľky MŠ Papradno – Heleny Gardoňovej na 5 ročné funkčné obdobie
3. žiadosť nájomníkov 2x16 b.j. o vybudovanie detského ihriska pri pozemku bytovky – otázkou sa môže OÚ z finančných dôvodov zaoberať až pre rok 2010
4. žiadosť Emílie Lejtrichovej o rozšírenie verejného osvetlenia do osady Levčovce a úpravu prístupovej cesty

C: schvaľuje

1. predloženie žiadosti o NFP v rámci výzvy ROP na realizáciu projektu „ZŠ Papradno – zateplenie, výmena okien a dverí“
2. financovanie projektu vo výške 5%
3. záverečný účet obce Papradno za rok 2008 a celoročné hospodárenie bez výhrad
4. výročná správa obce Papradno za rok 2008
5. plán činnosti hlavného kontrolóra obce na II. Polrok 2009
6. vypracovanie pasportu dopravného značenia obce Papradno

G: žiada

Starostu obce

- a) prizvať na spoločné jednanie OZ chatárov osady Krížel – odstránenie havarijného stavu zosuvu prístupovej komunikácie v osade Krížel

**Uznesenie OZ obce Papradno zo dňa
29. 7. 2009 číslo 8/2009**

Obecné zastupiteľstvo

A: berie na vedomie

1. správu o výchovno-vyučovacích výsledkoch ZŠ Papradno za šk. rok 2008/2009
2. správu hlavnej kontrolórky obce Papradno o výsledkoch kontroly v MKS a v materskej škole

C: schvaľuje

1. rozbor hospodárenia MKS Papradno za I. polrok 2009
2. finančný príspevok pre MŠ Papradno vo výške 400 € na prípravu osláv 30. výročia otvorenia MŠ
3. účelový finančný príspevok na opravu havarijného stavu spevnenia svahu oporným múrom prístupovej komunikácie v osade Krížel vo výške 3000 €

D: žiada

1. starostu obce
- a) riešiť porušenie pracovnej disciplíny vedúcim MKS Papradno na základe vykonanej kontroly v MKS obecnou kontrolórkou
- b) upozorniť p. Baltazára Kolkusa, aby si ostrihal živý plot zasahujúci do štátnej cesty
- c) prevziať nákladný automobil Avia od p. Jána Žilincíka ako dar pe obce určený pre odvoz futbalistov TJ Žiar Papradno
- d) zabezpečiť vybudovanie zábradlia do budovy obecného úradu.

**Uznesenie OZ obce Papradno zo dňa
26. 8. 2009 číslo 9/2009**

Obecné zastupiteľstvo

E: ukladá

2. Jánovi Durjaníkovi
- a) pripraviť vyhlášku do MR a zabezpečiť jej vyhlásenie, aby občania obce vykosili trávu na svojich pozemkoch v intraviláne obce

T: do 4. 9. 2009

F: žiada

1. starostu obce
 - a) prostredníctvom občanov obce zamestnaných na menších obecných službách vykonať opravu obecných studní
- T: do 10. 9. 2009
- b) prostredníctvom občanov zamestnaných na menších obecných službách vykonať zrezanie krovia a orezanie orechov okolo mosta pri p. Lukáčovi Balušíkovi
- T: do 10. 9. 2009

Celé znenie uznesení si možno pozrieť na web stránke obce.

Spamätáme sa niekedy?

Vážení občania,

v minulom čísle POLAZNÍKA som predostrel námet na zamyslenie sa nad spoločným problémom pri likvidácii komunálneho odpadu v našej obci.

Som rád, že tento príspevok nezostal nepovšimnutý a mnohých z Vás priviedol na cestu zamyslenia sa, čo s odpadom.

Minule som písal čo do veľkorozmerových kontajnerov nepatrí, a teraz by som chcel dať návod čo s týmto odpadom robiť:

1. **Pokosená tráva z dvorov a záhrad rodinných domov**
 - každý jeden z nás ju môže kompostovať na záhrade alebo na roli
2. **Starý nepotrebný nábytok a sedačky**
 - dať si troška námahy a tento nábytok a sedačky rozobrať po prípade rozbiť, drevo použiť ako palivo, kov dať do zberu za základnú školu (naši žiaci budú mať z toho prospech), ostatný materiál odniesť do kontajnera
3. **Drevené okná vyhodené po rekonštrukcii rodinných domov**
 - sklené výplne okien vybiť a odniesť do plastových kontajnerov na sklo
 - drevo (rámy) porezať a použiť ako palivo
4. **Strešná krytina z rodinných domov a hospodárskych objektov**
 - ak sa jedná o eternitovú krytinu tak si treba objednať kontajner resp. nákladný automobil a na vlastné náklady odviezť na skládku komunálneho odpadu (Mikšová, ...), nakoľko sa jedná o nebezpečný odpad
 - ak sa jedná o betónovú krytinu, treba sa informovať na obecnom úrade, kde túto vyviezť
5. **Drobný stavebný odpad (tehly, kvádre, omietky, ...)**
 - máme na mysli malé množstvo tohto odpadu z drobných stavebných úprav, treba sa informovať na obecnom úrade, kde tento odpad vyviezť
6. **Konáre z orezaných ovocných stromov**
 - treba posekať a použiť ako palivo
7. **Prehnité drevo z rekonštrukcií drevených domov a hospodárskych objektov**
 - treba porezať a použiť ako palivo
8. **Chladničky a staré sporáky**
 - treba odviezť na šrotovisko za základnou školou
9. **Železo a plasty**
 - železo treba odviezť na šrotovisko za základnou školou
 - plasty treba odložiť do kontajnerov na plasty, resp. navracovať a odložiť ku kontajnerom na plasty
10. **Batérie z osobných a nákladných automobilov**
 - treba doniesť za obecný úrad, resp. odložiť pri bráne do dvora obecného úradu
11. **Papier**
 - odovzdať do základnej školy. ZŠ robí zber papiera celoročne.

Dúfam, že aj týmito dobre mienenými radami napomôžem prostredníctvom Vás a Vašich skutkov pri likvidácii komunálneho odpadu, tento v našej obci znížiť a nie z roka na rok zvyšovať.

Juraj Palko, Prednosta obecného úradu

Slovo starostu

Pokračovanie zo str. 1

Vážení spoluobčania

nesmiem zabudnúť vám povedať, že v súčasnej dobe pripravujeme projekt opravy a rekonštrukcie aj budovy obecného úradu, ktorý by sme mali predkladať na ministerstvo výstavby vo februári budúceho roku.

Odpad, stále odpad...

Nuž a na záver znovu upozorňujem na množstvo komunálneho odpadu, ktorý do kontajnerov nepatrí a prosím vás, aby sme v prípade, že sú kontajnery naplnené,

neodkladali odpad okolo nich, ale počkali, až sa vyvezie. Sami vidíte, ako to potom v okolí vyzerá... Mohol by som spomenúť ešte ďalšie neprijemné skutočnosti, s ktorými sa musia pracovníci obecného úradu stretávať, pritom niekedy záleží len na ohľaduplnosti jedného k druhému a mnoho vecí si nájde riešenie samo.

Prajem vám príjemné prežitie na túto dobrou neobvyklých teplých slnečných dní jesene.

Štefan Hatajčík

Boh dal, že je

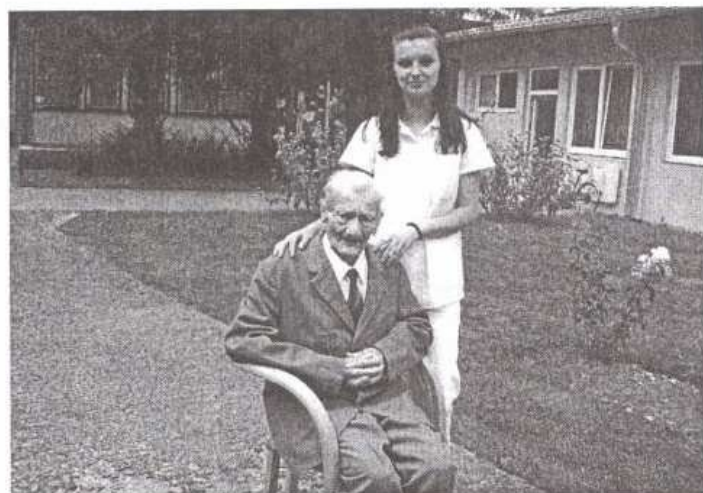
Nie každý má v osude nadené dožiť sa sto rokov a vykročiť do ďalších dní. V našej obci sme v poslednom septembrovom týždni veľmi radi a s veľkou úctou gratulovali pánu Štefanovi Zboranovi, ktorý sa v zdraví a spokojnosti svojej stovky dožil v obci, kde sa aj narodil (22. 9. 1909).

V pondelok 21. 9. sa stretli s jubilantom v kultúrnom dome poslanci, pracovníci obecného úradu, prišli hostia, z Bratislavy prezident Dobrovoľnej požiarnej ochrany Jozef Minárik s vyznamenaním pre najstaršieho hasiča, ktorý má stále platný preukaz, zástupcovia hasičov z Považskej Bystrice i susednej Jasenice, z Trenčianskeho samosprávneho kraja riaditeľ úradu Dušan Lobotka a ďalší. Oslávenec prijal gratulácie i na druhý deň v utorok v svojom domove, Centre sociálnych služieb Javorník v Papradne, kde má svoje miestečko od roku 2002 (predtým bol v domove v Považskej Bystrici).

Pán Štefan prežil nefaľkavý život, dve svetové vojny, ale boli v ňom aj radostné chvíle. Spokojne nažíval s manželkou Cecíliou, chýrnou vyšivačkou, ktorej práce putovali za hranice Slovenska a niektoré sa dostali až do Ameriky. Nemali svoje vlastné deti, ale radi prítulili svojho synovca Daniela Lapúnika, ktorý strýkovi opláca lásku doteraz. Keď chce, môže u nich tráviť dni nielen sviatočné. Jeho mladosť, to bol aj čas s motorkou, prvou v dedine, s ňou budil pozornosť, kde sa ukázal. Mnohí starší si ho pamätajú, ako rozvážal chlieb po Papradnianskej doline. Chlieb je vzácny dar, možno že to dnes už tak nevnímame, ale jemu sa uchodilo všade poďakovanie. Bolo iste úprimné, želania sa naplnili a aj tie prispievali k pohode v jeho živote. Bol správcom kultúrneho domu, premietal kino.

Boh dal, že Štefan Zboran vo svojom veku číta noviny bez okuliarov, nohy slúžia, ba pri pesničkách v sprievode harmoník aj svoje gratulantky pozval do tanca. Tých, čo prijali pozvanie na jeho slávnosť, bolo nemálo: všetci z domova, školáci, speváci, heligonkári, chlapi hasiči v modrých uniformách za zvukov sirény. Dobro, ktoré mu želali, vyjadrovali kvety, veršovačky, nechýbala slávnostná torta.

Nech je ešte ne jeden ročik pre vás, pán Zboran, príjemný. (vp)

BOLO

Júl, august sú mesiace, ktoré využívame na zregenerovanie síl, hlavne oddych či už na zahraničných alebo tuzemských dovolenkách. Vela nás oddychovalo aj v našich Javorníkoch, na chatách či bačových, kde sme za krásneho teplého počasia oddychovali, zbierali lesné jahody, čučoriedky, maliny a teraz v septembri aj huby. Spoločenských podujatí bolo v tomto období málo.

26. júla

sa na futbalovom ihrisku v Luhuchoch uskutočnil futbalový turnaj „O pohár starostu obce Papradno“. Turnaja sa zúčastnili futbalisti Podvažia, TJ Žiar Papradno-muži, TJ Žiar Papradno – dorast a mužstvo „starých pánov Papradno“.

Turnaj vyhrali futbalisti Podvažia

15. – 16. augusta

sa konal VII. ročník jazdeckých hier

BUDE

18. októbra

sa uskutoční v kinosále KD Papradno o 14.30 hod. kultúrno-spoločenské podujatie u príležitosti mesiaca „október – mesiac úcty k starším občanom“. Srdečne pozývame skôr narodených na túto slávnosť.

28. novembra

pozýva Obec Papradno – obecný úrad a Rímskokatolícky farský úrad v Papradne občanov a priateľov na

ONDREJOVSKÉ HODY

Program:

- 14.15 Sprievod od KD do kostola
- 14.30 Slávnostná svätá omša
- 16.00 Kultúrny program v kinosále KD, počas programu žrebovanie tomboly
- 20.00 Tanečná zábava
- 24.00 Žrebovanie tomboly

Matričné okienko

★ Vitame vás

Adela Šamajová	8. 7.
Tomáš Burdej	30. 7.
Alexandra Jurčíková	30. 7.
Filip Beník	12. 8.
Viktor Šípek	15. 8.
Adam Zboran	16. 9.

† Životnú pozemskú púť ukončili naši spoluobčania

Karolína Hřebíčková (1920)	25. 6.
Alžbeta Bašová (1916)	1. 7.
Alexander Knapo (1927)	7. 7.
Cyril Hikaník (1922)	2. 7.
Milan Hojdík (1936)	8. 7.
Karolína Hribíková (1922)	19. 7.
Adam Hlúšek (1937)	28. 7.
Pavína Pavlíková (1929)	1. 8.
Karolína Grajcaríková (1927)	3. 8.
Frant. Melicheríková (1932)	10. 8.
Ignác Badač (1923)	23. 8.
Anton Stančiak (1933)	24. 8.
Ludmila Gaboríková (1916)	5. 9.
Pavel Feranc (1956)	14. 9.
Ondrej Pilátik (1932)	18. 9.

Kedy príde na rad oprava hlavnej cesty?

V pláne rekonštrukcie ciest II. a III. triedy TSK dodávateľským spôsobom v tomto roku bola zaradená aj oprava časti cesty v Papradne. Ing. Viery Zboranovej, poslankyne Trenčianskeho samosprávneho kraja a poslankyne obecného zastupiteľstva, zástupkyne starostu v Papradne sme sa opýtali na aktuálny stav:

Začiatkom roka sme sice avizovali, že sa bude rekonštruovať úsek hlavnej cesty od obchodu Jednota v dolnej časti obce takmer po kostol, avšak medzi tým bola schválená finančná čiastka na výstavbu kanalizácie a tak oprava krytu vozovky je posunutá na cestu smerom na Podjavorník. Práce budú realizované do konca roka, mali by trvať približne mesiac, ak nebude mimoriadne nevhodné počasie. V avizovanom úseku bude zriadené bezpečnostné zariadenie – zvodidlo.

Dúfajme, že naši spoluobčania ocenia okrem zlepšenia povrchu cesty najmä nové zvodidlá, ktoré zvýšia bezpečnosť každého vodiča aj chodcov v tomto úseku cesty.

Dosky, ktoré znamenajú svet

Pre mnohých neznámy pojem, pre iných nikdy neuskutočnený sen. A pre niektorých skutočnosť.

Aj medzi nami máme ľudí, ktorí si herectvo vyskúšali na vlastnej koži. Pravda v ochotníckej podobe avšak nie s amatérskym výkonom.

Medzi takých patria aj otec **Ivan** a syn **Ivan Lališovci**.

Ivan Lališ st. hrával už ako škôľák v základnej škole v Papradne pod vedením svojich učiteliek Medovej a Jandúšikovej. Školské nácviky a predstavenia sú stále pre neho zážitkom, na ktorý si rád spomína.

Druhýkrát sa k hraní dostal v Zväzarme. V 70-tych rokoch sa vytvorila v Papradne skupina nadšencov, ktorí sa dali na divadlo. Nacvičili vo vlastnej réžii slávnú Moliérovu komédiu Sluha dvoch pánov. Dodnes sú pre neho nezabudnuteľné spomienky na toto predstavenie, aj zážitky spoza kulís: stalo sa im, že skutočná rekvizita – misa plná polievky – sa vyliala, a tak ju nahradili pivom. A on ako sluha už na javisku prenáramne rád

a dlho ochutnával, či je polievka pre jeho pánov dosť dobrá.

Tretikrát sa dostal k divadlu pred dvoma rokmi, keď stupňanské divadlo vypísalo konkurz na nových hercov a on uspel. A tiež jeho syn.

Nás, čo divadlo poznáme iba z hľadiska, zaujíma ako vyzerá zrod novej hry?

Na začiatku novej sezóny, u nás to je tak v októbri, si sadneme my herci spolu s režisérom Ivanom Piškom a vyberáme hru – podľa počtu hercov, podľa témy, podľa typu hry.

Potom dostaneme texty a nasledujú tzv. čítačky, kde sa čítajú texty ešte bez pohybu na javisku. Potom hráme už na doskách, s kulisami, bez papierov...

Všetko to má pod palcom režisér, vypočuje si naše názory, ale konečné rozhodnutie je na ňom a my sa mu podriadujeme.

Počas nacvičovania hry sa ešte dolaďuje ako a čo hráme.

Skúšame raz v týždni približne 5 mesiacov. Je to časovo veľmi náročné.

No a potom je tu už posledný týždeň pred premiérou, a to skúsime každý deň.

V deň premiéry hráme dvakrát. Prvé predstavenie je „detské“ a hlavné je to večerné. To býva najlepšie, lebo celé Stupné žije novou hrou, sála býva plná a obecenstvo je žičlivé nášmu hraníu. Dobrá atmosféra býva.

Kulisy pripravuje Pavol Sečník, vedúci divadla, ktoré je jeho srdcovou záležitosťou.

Napríklad je zaujímavosťou, že keď sme do hry „Ej Ďurko, Ďurko“ potrebovali sošku Jánošíka, vyrezal nám ju náš rodák Ivan Santus, ktorý býva v Nemšovej.

Čo je pre teba na hraní pekné a čo naopak náročné?

Ivan st.: Náročné je určite učenie sa textov. Stane sa nám občas, že máme „okno“. Vtedy nás zachráni buď kolega, ktorý nás nenápadne posunie ďalej, alebo šepkárka, ktorá sedí bokom na javisku a my sa v prípade vypadnutia textu nenápadne posúva-

vadlo určite pekné spomienky aj preto, že si tu našiel priateľku. Jeho výkon v prvej hre bol podľa neho strašný, bol úplne drevený a maximálne nespokojný so svojím výkonom (ja som tú hru videla a mne sa zdalo, že to hral dobre, povýšenecky a protívne, presne tak ako si to jeho úloha vyžadovala, pozn.autorky)

Tento rok, keď mali premiéru v Stupnom, hral tak presvedčivo, že pri replike „Jánošíka chytili!“, „Bože ďakujem ti, že si vyslyšal moje modlitby“ sa mu ušlo vypískania z hľadiska. Nakoľko obe úlohy, ktoré hral boli negatívne je to určite náročnejšie, hlavne na popularitu, ako kladné úlohy.

Ako je to s trémou?

Trému nemávam, skôr obavy pred predstavením, aby sme to dobre zahrali. Ale keď sa hra rozbehne už len hrám.

Prečo nemáme divadlo aj v Papradne?

Podľa mňa tu nie je takého človeka, ako je v Stupnom vedúci súboru Pavol Sečník – zapálený tak, aby sa divadlu maximálne veno-

me po javisku bližšie k nej, aby sme podporili svoju pamäť.

Vzhľadom na to, že všetci pracujeme, skúšanie hry a neskôr aj predstavenia sú náročné na čas. Sklíbiť pracovné povinnosti všetkých zainteresovaných je zložitá.

A čo je najkrajšie?

Pekný je ten pocit na konci, keď diváci „čapkajú“, také srdečné reakcie bývajú najmä po premiére.

Reakcia divákov, keď aj počas hry cítim, že ich zaujala. Ani veľmi nevnímam koľko ľudí je v hľadisku a nie je to až také rozhodujúce. Skôr je dôležité ako reagujú – smiech či potlesk počas hry je pre nás veľkým povzbudením. Pravda, občas sa stane, že si chce s nami zahrať aj nejaký alkoholom povzbudený divák – herec.

Ivan ml.: K tomuto sa pridáva aj syn Ivan, ktorý bude mať na di-

val; aby to bola jeho srdcová záležitosť. Lebo to chce obetovať veľa zo svojho voľného času. A aj v Stupnom ubúda mladých, ktorí by mali záujem o hranie, preto sme tam my „cezpoľní.“

V Papradne to nemá kto naštartovať. Všeobecne je zmenšujúci sa záujem o kultúru – nie len aktívne sa zúčastniť, ale vôbec ísť na nejaké podujatie ako divák.

A tiež nie je pri obecnom úrade človek, ktorý by sa venoval kultúre, nie kultúrnemu domu.

Určite by bolo ešte veľa o čom hovoriť, spomínať hlavne na zábavné zážitky z nacvičovania, z predstavení.

Želám obidvom našim hercom, aby dostali ešte niekoľko pekných úloh v ďalších hrách. A možno niekedy aj v divadle v Papradne.

-am-

Premeny Papradna

Bieda, veľká chudoba a niekedy aj nevedomosť boli príčinou, že vyššie vzdelanie obyvateľov Papradna ešte v 1. polovici minulého storočia bolo vzácnosťou. Mnoho nadaných a talentovaných detí sa nedostalo do školy len preto, lebo rodičia nemali peniaze, alebo rozmýšľali asi tak, že: „čhto budze robic na roli.“

Za uhorskej monarchie z našej obce vysokoškolské vzdelanie dosiahol len jeden teológ – Matej Kontil – Mrvčík, ktorý ako kňaz pôsobil v Trubíne pri Kremnici. Za 1. ČSR do roku 1945 to už boli dvaja inžinieri – Ján Chrapko, stavebný inžinier a Ignác Gáborík, strojní inžinier, jeden profesor – Karol Kuko, ktorý vyučoval nemčinu v Novom meste nad Váhom, ale dokonale ovládal aj klasické jazyky latinu a gréčtinu (bol synom chudobnej matky a ako nadaného žiaka ho dal vyštudovať vtedajší bezdetný notár Bančák) a dvaja teológovia, vdp. Alexander Klabník (vyštudoval v Nitre a za kňaza bol vysvätený v roku 1939) a Jozef Balušik. J. Balušik pôsobil aj v susednej obci Štiavnik, starší Štiavničania ho radi a často spomínali najmä v súvislosti s jednou kázňou.

Na tejto kázni porozprával príbeh o tom, ako raz išiel pešo cez vrch navštíviť rodnú dedinu. Na chotári počul pastierov opľzlo nadávať. Zastavil sa pri nich, porozprával sa s nimi a daroval im katechizmus, aby si z neho čítali. Keď ešte niekedy pôjde okolo, vyskúša ich, čo sa naučili. Za nejaký čas prechádzal cez chotár do Papradna znova a počul pastierov nadávať ešte opľzejšie. Opýtal sa preto najstaršieho z nich, či sa z katechizmu učili a čo s ním urobili. To čo mu povedal, ho veru nepotešilo: „Učeli a potom sme ho vyfajčili.“

Aj stredoškolské vzdelanie malo pred rokom 1948 málo našich

občanov – dve dcéry obchodníka Turičika – Mária a Vilma, Tomáš Balušik, Bašo, Bašteľ a Gáborík. Meštiansku školu, ktorá bola do roku 1936 nepovinná, vychodilo asi 10 občanov.

Rozhľadenejší občania si dopĺňali vedomosti samovzdelávaním. Čítali noviny, kalendáre a knihy, ktoré si požičiavali v miestnej ľudovej knižnici. Tá bola v obci založená už v roku 1928 a starali sa o ňu učiteľia tunajšej školy. Od roku 1951 bola v knižnici zamestnaná kvalifikovaná pracovníčka – vedúca knižnice, na plný úväzok. Okrem tejto knižnice si deti ale aj dospelí radi požičiavali knihy z farského úradu. Pán dekan Gašínek vlastnil knižnicu s pomerne bohatým knižným fondom.

Výšivkárstvo

Aj keď sa obyvateľom našej obce neušlo vyššie vzdelanie, vynikli v iných oblastiach. Mnohí z nich boli zruční remeselníci a umelecké nadanie žien sa výrazne prejavilo hlavne vo vyšívaní. Jednoduché, ale vkusné výšivky našich krojov boli predmetom záujmu a obdivu. Vyšívalo sa buď „vláčenou“ alebo „krížikmi“, menej „dierkovanou“. Už za uhorskej monarchie boli naše ženy organizované v spolku, ktorý vyšíval pre známy rakúsko-uhorský spolok Isabella. Ten potom naše výšivky predával drahdo do cudziny, najmä do Francie pod nápisom „Made in Hungaria“.

Do roku 1910 bola vedúcou vyšívачiek Štefánia Miticzka, dcéra tunajšieho notára, po nej do roku 1918 Augustína Kresánková. Schádzali sa najprv v súkromnom dome Juraja Kaprálika a v dome, ktorý stál na mieste dnešného RD č.p. 111 (Ing. Mária Balušiková). V ňom vyšívala ešte matka nedávno zosnulej 93

– ročnej Eržiky Bašovej. Od roku 1913 dostali vyšívачky priestor v jednej triede novopostavenej školy v Luhoch. Triedu pomenovali „švajdľovňa“ a tento názov jej zostal aj potom, keď sa v nej už dávno nevyšívalo. Po vzniku ČSR tu 30 až 50 žien pracovalo od rána do noci pre spolok „Detva“. Po odchode Márie Neveličovej, dcéry A. Kresánkovej, ktorá bola vedúcou do roku 1929, viedli spolok naše ženy samy.

Poslednou budovou, kde sa vyšívачky schádzali, bol starý drevený obecný dom. Stál v tesnej blízkosti školy (dnes predajňa Hároník), ale v roku 1950 ho pre rozšírenie hlavnej cesty zbúrali. V tom čase vedúcou výšivčiek bola Terézia Portášiková. Približne dvadsať žien nejaký čas vyšívalo u nej doma, ale jej rodinný dom pre takýto počet žien nevyhovoval a keďže sa po zbúraní obecného domu nenašli iné vhodné priestory, musela pracovať každá sama doma. Za jej vedenia sa vyšívalo pre výšivkárske družstvo „Slovenka“, od roku 1949 pre „Ľudové umelecké Družstvo“ v Brezne. Od roku 1952 až do roku 1962, kedy spolupráca s ĽUD Brezno po rôznych problémoch skončila, bola vedúcou vyšívачiek Eržika Bašová.

V Papradne v tom čase vyšívala ešte jedna skupina žien pod vedením Karolíny Kludajovej, pre „ULUV“ Bratislava. Niektoré ženy po skončení spolupráce s Breznom pokračovali ešte nejaký čas v tejto skupine a napokon, ako spomína Anna Strašíková, vyšívala už len ona sama do roku 1989, ale pre zákazky si musela chodiť až do Ilavy.

Medzi papradňanské vyšívачky patrili napr. tieto ženy: Terézia Portášiková, Eržika Bašová, Libertína Balušiková, Karolína Kludajová, Anna Strašíková, Alžbeta Nemčíková, Irena Belušiková, Vilma Zboranová, Filoména Hrošková, Helena Uhliarová, Anna Portášiková, Karolína Hríbiková, Hermína Gardoňová, Regina Grajciaríková, Karolína Vašítková, Mária Vašítková, Vin-

centína Knapová, Rozália Beníková, Alžbeta Chalánová a iné. Ženy boli v riadnom pracovnom pomere a ku každej zákazke (väčšinou obrusy) dostali všetok potrebný materiál – plátno, bavlnky, nakreslený vzor, prípadne k novému vzoru aj konzultácie.

Divadlo

V Papradne neboli len šikovní remeselníci, vyrábajúci užitočné veci, či veci, ktoré potešili svojou krásou oči i dušu, ale našli sa aj nadaní hudobníci a tiež ľudia, ktorí svojim talentom dokázali zabaviť počas dlhých zimných večerov celú dedinu – divadelní ochotníci. Viedli ich k tomu hlavne učiteľia, ktorí v minulosti dvíhali kultúru obce nielen vyučovaním v škole, ale i mimoškolskou osvetovou činnosťou. I k začiatkom ochotníckeho divadla v obci sa viažu mená učiteľov Kocián, Uškovičovi, Paštéka, Korčiánovci a iní.

S prvou divadelnou hrou vystúpili už v roku 1906. Tento „teáter“ navišiel učiteľ Kocian a bola to vianočná hra. Divadelníctvo v obci prekvitalo najmä od roku 1925, kedy bola zriadená Miestna osvetová komisia (MOK) na čele s A. Šmotlákom a pridelaným notárom Bundom. V tom čase mal divadelný krúžok 50 členov z miestnej mládeže. Naši občania milovali divadlo a najmä veselohry, pri ktorých zabúdali na svoj ťažký život.

Prvé divadelné hry, ktoré sa hrali, boli: Oklamáný klamár (od Laskomerského), Falošný hráč, Falošný pytač, Slepý pastier, Svätá Filoména, Hlásnik, Románok na horách, Pacientka, Prekazená defraudácia, Amerikán. Neskoršie: Dolárová nevesta, Kubo, Škratok, Strašidlo, Pytačky, Čertov mlyn, Ženich, Komédia omylov, Kamenný chodník, Už sú všetci v jednom vreci, Krpčeky sv. Floriána, Ježiško nám priniesol mamičku, Statky zmätky, Kozie mlieko a iné., ktoré zabávali ale aj vychovávali. V roku 1942 naši herci dokonca

V starých fotografiách a podľa rozprávania pamätníkov

bráz Balušík, Ivan Belej a jeho budúca manželka (vtedy učiteľka tunajšej školy), Vilma Bašteková (Harišová), Eva Politzerová (Balušíková) a ďalší. Vraj keď vystupovali mimo Papradnu napr. v Štiavničku, Honej Marikovej, Prečine, Praznove a inde, obsadili skoro celý autobus.

naštudovali prvú Dusíkovú operetu „Keď rozkvitne prvý máj“ (nacročil učiteľ Andrej Nemlaha). Tu sa uplatnil nielen herecký talent, ale predovšetkým pekné hlasy našich dievčat (Mária Trúchliková).

Hrávalo sa na provizórnom javisku v Potravnom družstve alebo v škole. V roku 1935 postavil tunajší súkromník Vojtech Gáborík z dreva a dutej tehly sálu rozmerov 10 x 7 m, MOK v nej postavila javisko a zakúpila za 3 000 korún kulisy v Kroměříži. Divadlo sa potom hrávalo tu a po vojne v starom kultúrnom dome.

Za približne 60 rokov činnosti divadelného krúžku sa v ňom vystriedalo veľa ochotníkov i režisérov. O hercov divadlo nemalo núdzu. Vždy sa našli herecké talenty, ktoré vedeli divákov zaujať. Niektorí hrali raz, iní tejto záľube venovali mnoho rokov. Z nich môžeme spomenúť napr.: Viliama Turičika, Sidóniu Turičkovú, Stanislava Mizerika, Ambróza Turičika, Ignáca Hariša, Alexandra Levčíka, Mikoláša Hrošku, Agnešu Mitunikovú - Harišovú, Jozefa Beníka, Ignáca Lališa, Alžbetu Hanajíkovú - Jánošíkovú a mnoho iných. Nemožno zabudnúť ani na učiteľov tunajšej školy. Okrem toho, že väčšinu hier režírovali, často s našimi ochotníkmi aj hrávali.

K posledným hrám, ktoré sa u nás nacvičili patrili Pytliakova žena a Maľovaný krčah.

Pytliakovu ženu z rokov 1960 - 1961 režírovala učiteľka Božena Brezníčanová. V hre účinkovali ochotníci: Viliam Turičik, Františka Šaržíková, Ladislav Balušík, Anna Baková - Balušíková (vtedy učiteľka tunajšej školy), Jozef Beník, Agneša Mituniková, Štefan a Ján Portášikovi a Albína Strašíková. Okrem toho, že s touto hrou vystúpili v okolitých dedinách, hrali aj na Morave vo Veľkých Karloviciach, vtedy družobnej obce Papradna.

Hru Maľovaný krčah nacvičil v roku 1963 učiteľ Ignác Lališ s týmito ochotníkmi: Ambróz Turičik, Anna Lapúniková (Bodziníková), Jozef Beník, Ignác Lališ, Ludovít Bašteš, Ivan Sučík, Am-

rikovej, Prečine, Praznove a inde, obsadili skoro celý autobus.

Pri nacvičovaní divadelných hier sa neraz stalo, že si tu účinkujúci našli svojich životných partnerov, ako napr. v hre Pytliakova žena - manželka Balušíkovci a v hre Maľovaný krčah - manželka Belejovci.

Okrem dospelých divadelné hry nacvičovali aj žiaci tunajšej školy a to hlavne pod vedením učiteľky Anny Jandušíkovej.

Šesťdesiate roky minulého storočia znamenajú koniec ochotníckeho divadla v Papradne. Prichádza televízia a s ňou aj iný zdroj zábavy. Je len málo dedín, kde sa v tejto tradícii pokračuje dodnes a k nim patrí susedná obec Stupné. Nás môže tešiť, že naši dvaja občania (Ivan Lališ so synom) a jedna rodáčka z Papradny (Hauznerová) sú členmi ich divadelného súboru. V minulosti bolo zvyčajne divadelné predstavenie spojené s tanečnou zábavou, o divákov nebola núdza, starý kultúrny dom bol vždy obsadený do posledného miesta. Je len na škodu, že kvalitné výkony stupnianských ochotníkov si dnes u nás príde pozrieť sotva päťdesiat ľudí.

Dychová hudba

Základ všetkej papradňanskej hudby dal v roku 1898 učiteľ František Kresánek. Papradňanská dychová hudba založená v tomto roku, bola veľmi populárnym hudobným telesom, známym v širokom okolí. Hrávala na svadbách, pohreboch, zábavách, nechýbala v kostole (polnočná sv. omša, Božie narodenie, sviatok sv. Štefana, Nový rok), v cirkevných sprievodoch (Skriesenie, Božie telo), odprevdžala pútnikov do Prievadly a potom im chodila naproti. Na druhý vianočný sviatok vyhrávala po dedine Štefanom, vinšovala na Nový rok a ak si to niekto prial, hrala aj iným oslávencom.

K starším hudobníkom, ktorí hrávali ešte v 20-tych a 30-tych rokoch minulého storočia patrili napr. Ondrej Žilinčík, František

Žilinčík, Ján Žilinčík, Baltiz Gáborík, Štefan Kališík, Chrapko, Gašpar Gáborík, Hromadík -Kateriník a iní. Neraz s hrdosťou spomínali na to, ako boli v roku 1922 pozvaní do Prahy, kde vystupovali na Wilsonovom nádraží a v súťaži získali 2. miesto. Hrávali nielen v Papradne, ale chodili aj do Štiavnika, Kolárovc, Dlhého Poľa, Malej Bytče (v týchto dedinách najčastejšie) a do Marikovej. Okrem zábav boli pozývaní hlavne na svadby, i na fotografii sú zachytení spolu so svadobčanmi. Veľkým uznaním pre papradňanskú dychovku bolo pozvanie hrať na svadbe dcéry poslanca Mičuru v Dlhom Poli (poslanec Mičura bol členom snemu za Agrárnu stranu za 1. ČSR).

K mladšej generácii hudobníkov patrili: Belo Balušík, Slavo Žilinčík, Jakub Žilinčík, Viliam Žilinčík, Ignác Balušík, Alfred Brezníčan, Stanislav Balušík, Ludovít Žilinčík, Vendelín Mičiar, Stanislav Žilinčík, Marian Žilinčík a kapelník Ondrej Žilinčík. Keďže väčšina členov kapely boli Žilinčíkovci - Čechalovci, papradňanská dychová hudba bola známa skôr pod menom „Čechalíci“. Niektorí jej členovia hrávali aj v dychovej hudbe Považských strojární, napr. Slavo Žilinčík. Naopak, ak niekto z papradňanskej dychovky chýbal, zaskočili za neho hudobníci dychovej hudby Považských strojární, napr. bratia Kedrovci. Muzikanti tejto generácie vedeli na zábavách navodiť skvelú atmosféru, mnohí

z nás si na to ešte pamätajú. Nezapodutelné boli sólové vystúpenia klarinetistov Alfréda Brezníčana a Ľuda Žilinčíka. Hlavne po polnoci, humornými pesničkami, napr. „Išiel furman s bielym koňom ...“, zabávali celú tanečnú sálu.

Najstarším členom kapely bol Ondrej Žilinčík. Narodil sa v roku 1899 a hudbe sa aktívne venoval od svojich 18 -tich rokov až do osemdesiatky. Bol to muzikant telom aj dušou. Jeho žena neraz s úsmevom spomínala, ako musela ísť na sobáš v svadobnom sprievode do kostola sama, lebo ženich sa pridal k priateľom muzikantom a vyhrával s nimi. Kým žil, nacvičovanie a skúšky pred vystúpeniami prebiehali len u neho, v miestnosti 4 x 4 m. Vraj, keď všetci odrazu fúkli do dychových nástrojov, zhasínala petrolejová lampa.

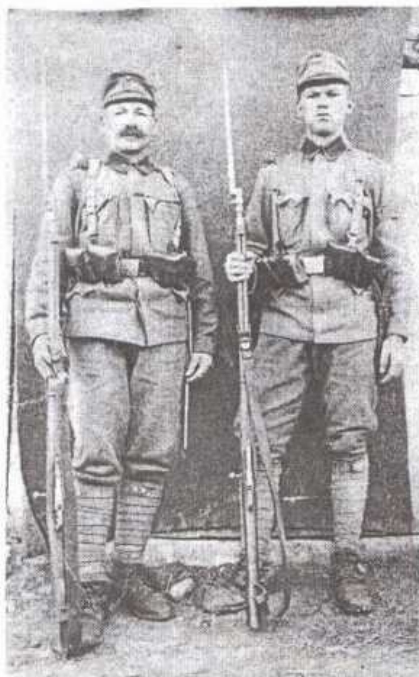
Obdivuhodne na papradňanskej dychovke bolo to, že hoci ani jeden jej člen nemal vyššie hudobné vzdelanie, svojím talentom a zapálením pre hudbu si dokázali vybudovať uznanie a obdiv dlhé roky.

Ambróz a Magda Balušíkovci

Čerpané z Kroniky obce Papradna a spomienok Eržiky Bašovej, Anny Strašíkovej, Františky Šaržíkovej, Ambróza Turičika, Ignáca Lališa a Albína Baštešovej - Žilinčíkovej.

Papradno v rokoch I. svetovej vojny

niekoľko frontov. V Haliči a Karpatoch, na Balkáne, vo Francúzku a Belgicku, v Rumunsku a nakoniec i v Taliansku.

Hneď po vyhlásení vojny nastala všeobecná mobilizácia v celej rakúsko-uhorskej monarchii. Najviac vojakov bolo poslaných na ruský front. Slovensko bolo súčasťou Rakúsko-Uhorska, a preto ani našu krajinu táto vojna neobišla a vyžiadala si tisíce nevinných obetí. Naši vojaci hynuli za vlasť, ktorej nemali. Umierali za cudzie záujmy.

Aj naša obec Papradno zaplatila vysokú daň tomuto nezmyselnému vojnovému dobrodružstvu rakúsko-uhorských mocipánov.

28. júla 2009, teda v tomto roku, uplynulo 95 rokov odvtedy, čo vypukla hrozná, štyri roky trvajúca, vojna s obrovskými jatkami ľudských tiel, krviprelieváním, s veľkým utrpením, biedou, hladom a strachom miliónov ľudí v Európe i mimo Európy.

Mesiac po atentáte v Sarajeve na následníka rakúsko-uhorského trónu Františka Ferdinanda, Rakúsko-Uhorsko vypovedalo vojnu Srbsku. Na obranu Srbska sa postavilo Rusko. Nemecko sa postavilo na stranu Rakúsko-Uhorska. Rusko, Francúzsko, Anglicko, neskôr i Taliansko a Rumunsko utvorili dohodu, ku ktorej sa pripojilo i USA v roku 1917. Vzniklo

Hneď po vyhlásení mobilizácie vyšiel bubeník do ulíc a vyhlásil hroznú zvesť. Nastal chaos a panika. Chlapci sa balili na odchod.

Pri lúčení sa dedinou rozľahol plač. Plač žien za manželmi, plač detí za otcami. Mnohí sa lúčili navždy, naposledy.

Podľa spomienok pamätníkov týchto udalostí, ktoré som počul v mojich mladších rokoch rozozvučali sa zvony na kostolnej veži, akoby ohlasovali, že pokoj-mier zomrel. A ľudia plakali, boli smutní.

V týchto letných dobách v mesiaci júli vtedy veľa ľudí v našej obci bývalo roztratené po horách, kde bolo mnoho osád, samôt i bačov. Hoci sa ľudia v dedine o mobilizácii dozvedeli hneď, ľudia bývalí v horách o tom nevedeli. Preto

páni poslali do papradniarskych hôr trubačov a títo tam trúbili po všetkých dolinách a trúbením zvalovali ľudí, aby im túto nemilú zvesť oznámili.

Chlapci húfom odchádzali na železničnú stanicu do Teplej a ku svojim vojenským útvarom. Najviac Papradňanov bolo zrejme v Trenčianskom 71 pluku a v 15-tom Trenčianskom pluku. Oba tieto pluky boli odvelené na ruský front do Haliče, kde už začiatkom vojny r. 1914 boli veľké boje v oblasti

riek San a Dnestr. Najmä v oblasti mesta Przemysl, Gontov, Sambor a inde. Dlhé mesiace sa tu viedla zákopová vojna, na bodáky, pri ktorej padlo aj veľa našich.

Ruský generál Brusilov zatlačil rakúsko-uhorskú

armádu na Karpaty, prenikol cez priesmyky a obsadil časť Slovenska - Humenné, Sninu, Bardejov. Potom Rusi ustúpili a front sa presunul na ruské územie. Po dobu štyroch rokov vojny sa naši chlapci dostali i na iné fronty. Do Francúzska, do Rumunska, Srbska i na taliansky front.

V obci bola veľká bieda. Najproduktívnejší muži boli na frontoch. Ostali tu iba ženy, deti a starci. Nebol dostatok potravín. Armáda pobrala na vojnu i kone. Chýbali životné potreby. Ba aj kostolné zvony vojaci zhodili z veže za prítomnosti zhromaždeného davu. Mnohí ľudia plakali. Zvony odviezli a pretavili na delá.

A stále prichádzali oznámenia o padlých chlapcoch na frontoch. Boli to ťažké štyri roky. Ale aj tie prešli. Ostali na ne iba zlé spomienky. V oseemnástom roku vojna skončila. Žalár národov Rakúsko-uhorská monarchia sa rozpadla: 1 100 000 mŕtvych a ešte viac ranených a zmrzačených len z bývalej monarchie. Z toho z územia Slovenska sa uvádza asi 69 000 mŕtvych a 61 000 trvale zmrzačených. Taký bol výsledok rozpínavosti

mocných, ktorí chceli svoju moc ešte zväčšiť. Po skončení vojny vracali sa vojaci, tí ktorým sa podarilo prežiť, domov. No mnohí sa už nevrátili.

Mnohí sa vrátili ako legionári z Ruska, Francúzska, Talianska, iní ako zbehovia z rozkladajúcej sa Rakúsko-uhorskej armády, ba vrátili sa i tí, čo boli červenoarmejcami. Tých bolo v Papradne iba asi šesť.

Už ako chlapec a mládenec, ba i neskoršie, často som si vypočul rozprávania frontových bojovníkov ako prežívali na frontoch prvej svetovej vojny útrapy, hrôzu, šturmy na bodáky, zimu, hlad, zajatie a rôzne príbehy. Dnes už si na týchto ľuďoch málokto spomenie. A oni tvorili našu históriu. Hľa, aká je ľudská pamäť krátkodobá!

Po skončení tejto vojnovnej tragédie sa život dostával do normálnych koľají. Slovákom svitli lepšie časy i keď nie celkom, ale aspoň po národnej stránke.

Mňa veľmi mrzí jedna vec. V mnohých našich obciach svojim padlým v Prvej svetovej vojne postavili menšie pomníčky alebo

im odhalili aspoň pamätné dosky so zoznamom obetí tejto vojny.

V našej obci takej pamätnej dosky nemáme. Hádám preto, že by to bolo veľmi drahé, alebo tých našich padlých je celkom 82 a bol by to dlhý zoznam.

Preto by ma veľmi potešilo, keby ich mená boli uverejnené v časopise Polazník na pamiatku pre našich potomkov. Ich mená sú zapísané v matrike zomretých na matričnom úrade v Papradne, ale tam nie sú tak zviditeľnené ako by

pokrač. na str. 8

CES. I. KR. DVORSKI FOTOGRAF
 i. KR. CRNOGORSKI DVORSKI FOTOGRAF

MOSINGER
ZAGREB
Jlica 8.

Ploča ostaje za kasnije narucbe u pohrani

Reprodukcija ove slike zakonom zastizena.

boli v Polazníku. Vďaka matrikárke Lýdii Lališovej, ktorá urobila zoznam a mne sa dostal do rúk. V ňom sú uvedené

mená vojakov z obce Papradno, ktorí zahynuli na rôznych frontoch v II. svetovej vojne aj s uvedeným vekom vojaka.

Sú to:	vek	Karol Grajcarík	28
Mikuláš Galko	26	Štefan Kurnocík	35
Ján Belej	20	František Hanajík	23
Ján Štrbák	35	Ján Mizerík	30
Jozef Balušík	29	Ondrej Jurkemík	24
Pavol Hudek	19	Štefan Brezničan	28
Jozef Balážik	27	Fantišek Gacík	32
Gašpar Levčík	21	Pavel Hanajík	32
Ľudovít Santus	22	František Grupáč	47
Ondrej Gardoň	23	Jozef Macháč	30
Šimon Zboran Sivák	21	Tomáš Vihnácik	37
Jozef Šamaj Kurciník	21	Adam Žilinčík	26
Imrich Hamar	24	František Macháč	34
Ondrej Santus	32	František Sučík	23
Ján Klabník	18	Pavel Kompaník	38
Alex Wittmann	21	Štefan Hroško	36
Jozef Hrebičík	28	František Hariš	29
Jakub Meliš	18	Štefan Šamaj	33
Izidor Hlinčík	32	Štefan Chrapko	29
Jozef Hároník	30	Vendel Turičík	20
Tomáš Kondrlík	36	Ondrej Hodoník	21
Adam Drblík	23	František Hromadík	21
Fantišek Sučík	26	Adam Knapo	23
Štefan Portášik	44	Leopold Badač	19
Ondrej Zduričák	43	Adam Kolkus	36
Jozef Kompaník	26	František Chrapko	20
František Kolkus	19	Jozef Bačík	25
Jozef Zboran	26	Adam Mizerík	33
Ján Moravík	21	Ondrej Klabník	26
Jozef Hároník	19	Štefan Hojdík	22
Štefan Kontil	28	Štefan Kompaník	23
Ján Jurčík	24	Ján Vanko	40
František Drblík Chumchal	32	Jozef Gáborík	24
Jozef Hlúšek	27	Štefan Hlúšek	29
Štefan Turičík	39	Juraj Mikudík	20
Štefan Šamaj	38	Štefan Rončík	46
Jozef Žilinčík	27	Štefan Michel	23
Ján Cisík	35	Jozef Hojdík	
Štefan Chaláň	24	Juraj Jurkemík	
Ján Santus	33	Z nich Adam Mizerík, Štefan Hlúšek, Juraj Mikudík a Štefan Michel boli nezvestní a až roku 1920 boli vyhlásení za mŕtvych.	
Štefan Balušík	25		
Štefan Levčík	26		
Adam Turičík			

Použité pramene:

M. Hronský, A. Krivá, M. Čaplovič: Vojenské dejiny Slovenska IV

Obecný úrad Papradno: Matrika zomretých

Š. Meliš: Súkromná kronika o obci Papradno

Spomienky a rozprávania starších obyvateľov obce

Obrazky:

1. Fotografia – vpravo Pavel Macháč, slúžil v Prištine (Kosovo)
2. Vyznamenania Bernarda Kompaníka, ktoré mu boli udelené v bojoch na fronte v Haliči a Karpatoch.
3. Fotografia Rakúskouhorský vojak Štefan Šimarík (hodnosť slobočník)
4. Poštová karta, ktorú poslal z frontu Juraj Jurkemík, Padol v Taliansku pri Piave

Štefan Meliš

Cyril Hikaník

Tento náš rodák odišiel od nás vo veku 87 rokov.

Mladšej generácii jeho meno veľa nepovie, ale tí starší, najmä veriaci, dobre poznali jeho hlas. Jeho spev nemohol chýbať na žiadnej miestnej púti ku kaplnkám a svätým krížom v papradňanskom chotári. Nezaobišla sa bez neho ani každoročná púť do Prievaldy.

Bol šikovným výrobcom dreveného riadu. Mnoho ľudí má od neho drevené žbenky, lahvice, gelaťky, žbary, hrotky a putne. Hoci ich dnes už málo kto používa, zostali ako pamiatka po dobrom remeselníkovi a zdobia mnohé chaty a chalupy.

Dlhé roky bačoval v Komjatnom. Ešte v 80-tych rokoch ho bolo vidno na jar odchádzať s redikov do hôr.

Zbieral ľudové piesne i povesti z Papradna. Jednu z nich, ktorú zapísal Štefan Meliš, na jeho pamiatku uverejňujeme.

Podakovanie

Ďakujeme všetkým, ktorí sa prišli 7. 7. 2009 rozlúčiť na poslednej ceste s naším Cyrilom Hikanikom a venovali finančné dary na kosťol. Tiež ďakujeme pánu farárovi Jozefovi Hlinkovi, spevákom z Brvníša, Ignácovi Lališovi a pohrebnej službe Archa.

Všetkým pán Boh zaplať. Rodina Hikaníková a Pavlicová

Západliská

Či bolo či nebolo, kto neverí nech ide nazrieť a kto verí nech počúva. Bolo to za dávnych čias.

V našej doline ešte ani ľudia vtedy nebývali. Boli tu len samé hory, samé pralesy a samá divočina.

Plno zverstva, plno vtáctva aj rýb plné potoky.

Nikde žiadnej cesty, žiadneho človečieho príbytku. Len stromy cez stromy naváňané. Samé hvozdy a húštiny nepreniknuteľné.

Niekde boli močariská aj trasoviská a všelijaký maras.

Po dlhých rokoch pustoty prišla vraj do tohto kraja akási striga. Tá tu dlho bývala a nikoho sem nechcela pripustiť.

Neskoršie však, keď sa ľudia rozmnožili, začali osídľovať horské doliny. Ale striga nikomu nedovolila usadiť sa v týchto horách.

Raz bola vojna. Akási lúpežné vojsko prišlo z maríkovskej doliny na kopec dnes zvaný Západliská. Vtedy však ešte nemal mena.

Vojaci si mysleli, že aj tu nájdú nejakých ľudí, ktorých vyplienia a orabujú. Z vrchu sa pustili dolu brehom, hustou horou až vošli do močariska.

Keď to striga videla, že sa to vojsko opovážilo prísť na jej zem veľmi sa nahnevala a od veľkého jedu všetkých vojakov prekliala.

„Bodaj ste sa tam všetci zapadli.“

A skutočne!

Jej kliatba sa splnila. Celé vojsko sa tam zapadlo pod zem a je tam zapadnuté dodnes.

Preto sa aj toto miesto doteraz nazýva Západliská.

(na základe rozprávania Cyrila Hikaníka zapísal Štefan Meliš)

Rozlúčka s predškólákmi

Posledný júnový deň prichádzali predškóláci do materskej školy sviatočne oblečení, ale so smutnými očkami. Už od rána sa lúčili so svojimi obľúbenými kamarátmi, hračkami, knihami, skladačkami. Ich učiteľky pripravili na rozlúčku prekvapenie, ktoré si deti uchovávajú vo svojich srdiečkach. Na pamiatku dostali z materskej školy pekné rozprávkové knihy a diplomy o ukončení dochádzky. Na kamarátov nezabudli ani malé deti, ktoré im zhotovili záložky do kníh. Spoločne si zaspievali, spomínali na časy strávené v materskej škole a pochutnali si na čokoládovej torte.

7. jazdecké hry na farme

Tretí augustový víkend – to je vyvrcholenie úsilia Anny Beníkovej a všetkých z jej farmy pri príprave už tradičného oddychového víkendu. Vtedy do našej obce zavítajú návštevníci z okolia, na farme ich vítajú s bohatým programom, tradičným občerstvením, šancou mať šťastie v tombole, v hre je totiž sto cien. Pohoda zavládla aj teraz, 15. a 16. augusta. Hry a súťaže, country a disco, možnosť jazdiť koníkoch či koňoch, povoziť sa v koči, posadiť sa v koči, stretnúť známych, jednoducho byť na farme, vychutnať si viac ako inokedy prírodu. Stalo sa, takže o rok sa zájde zas.

(vp)

Naši aktívni seniori

V Praznove zbierali vavríny

Členovia Jednoty dôchodcov na Slovensku, jej základnej organizácie z našej obce, sú aktívni aj v športovej činnosti. Siedmi sa zúčastnili I. krajských a II. okresných športových hier i I. turistického zrazu seniorov okresu Považská Bystrica. V športovom zápolení sa nestratia, naopak, dokážu bodovať a dobre sa umiestniť. Tak tomu bolo aj 12. júna v športovom areáli TJ Praznov, kde sa zišla stovka seniorov. V kategórii do 65 rokov Emília Balušiková zvíťazila, nad 65 rokov Božena Beníková bola tretia. V behu 60 m Lubica Šramčíková skončila na 3. mieste. Za súťažné disciplíny hod kriketovou loptičkou, skok do diaľky z miesta, hod granátom, vrh guľou a nosenie loptičky na rakete sa rátali body a Stanislav Šramčík bol druhý za Antonom Dobrodenkom z Dulova, rovnako skončila aj jeho manželka Lubica (do 65 r.). Mária Umrianová (nad 65 r.) tiež nazbierala body na 2. miesto. Pri hodnotení medailových miest naši tiež vyšli výborne. Skončili za Považskou Bystricou pred Udičou, Dolnou Marikovou, Pružinou a Dulovom.

Sprievodnou akciou bola návšteva salaša v Praznove, prehliadka okolia obce.

Putovný pohár Trenčianskeho samosprávneho kraja odovzdajú ZO JDS Papradno za aktívnu športovú činnosť v rámci Krajských športových hier a za získanie 6 medailí, keď súťažilo 7 športovcov, na vyhodnotení športových hier krajskej organizácie v Trenčíne.

(vp)

Heligónky majú sólo

V našej obci sme pred rokom mali akoby skúšobný nultý ročník nesúťažnej prehliadky vystúpení heligonkárov. V máji tohto roku kolektív miestneho kultúrneho strediska s vedúcim Tiborom Knapom pripravil premiérové a vydarené stretnutie majstrov starodávneho hudobného nástroja. Malo aj podporu obecného úradu a v táto aktivita bude mať pokračovanie. Starosta Štefan Hatajčík ešte poznamenal:

Verím, že sa toto podujatie stane v našej obci tradíciou a prispeje k tomu, že heligónka, ten nádherný odkaz predkov, dych histórie či duša ľudových piesní sa zachová pre ďalšie generácie.

Heligonkári urobili dobrú pohodu aj sobotňajšiemu popoludniu v Kolibe pod hájom na farme Anny Beníkovej. Návštevníkom zneli piesne nielen od domácich, ale pozvanie prijali z Marikovej, Štiavniky, a okolia.

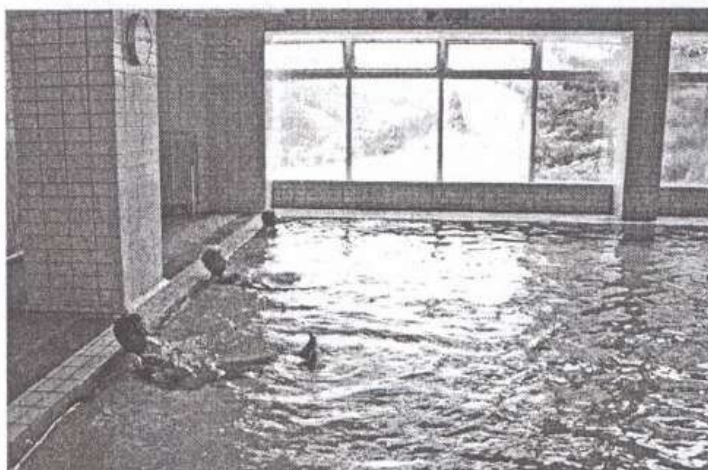
(vp)

Najbližšie do kúpeľov máme do Nimnice. Ale ako to už býva, mnohí radšej volia ísť ďalej od domu. Niekedy si vybrať nemôžeme (najmä áčkové kúpeľné pobyty – pooperačné stavy), ide-me tam, kam nás zdravotné poisťovne posielajú. Môj zdravotný stav (i vek) hovorí, že mi treba na zdravie intenzívnejšie myslieť, tak trávim teraz pol dňa v neďalekých kúpeľoch v ambulantnej liečbe. Môžem porovnávať s vla-

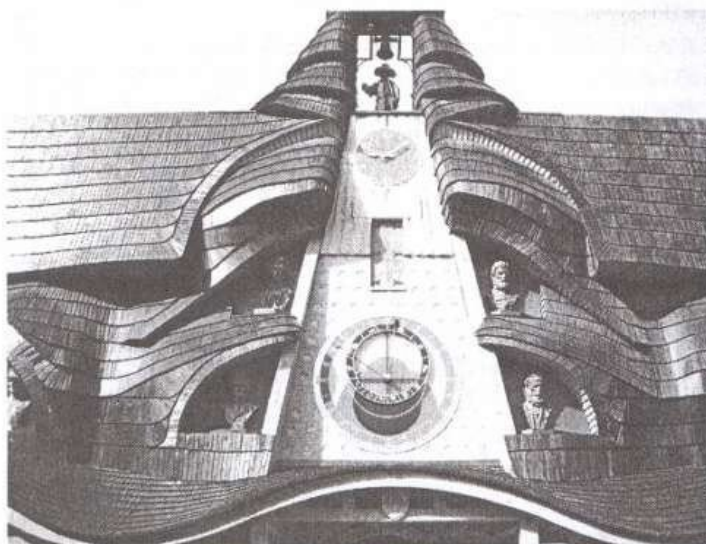
ňajším pobytom v Trenčianskych Tepliciach.

Raz – dva to však urobila suseda pri stole na obede:

- My sme seniori zo Skalice, chodíme sem už päť rokov na týždenný relaxačný pobyt. Na jar i na jeseň. Najskôr jeden plný autobus, teraz dva. Strava výborná, dve procedúry k tomu, milý personál, dobrý bazén. Ako dôchodkyne musíme aj rátať peniažky a vychádza nám, že opro-

Letná sezóna Klubu turistov a lyžiarov Papradno

Leto prišlo najviac cykloturistike. Cyklisti navštívili Starú Bystricu. Pozreli si jej novú dominantu celoslovenského významu, obdobu pražského orloja. O dva týždne zavítali k slovenskému betlehemu v Rajeckej Lesnej. Boli na Lietavskom hrade a zvládli nočný prechod Javorníkmi na Portáš. September vyvrcholil turistickou akciou na Roháčske plesá v Západných Tatrách. Zúčastnilo sa ho 39 turistov. Túru zakončili dvojhodinovým pobytom v termálnom kúpalisku Oravice.

ti iným kúpeľom sme tu na tom najlepšie.

V kúpeľoch sme počuli hovoriť maďarsky, česky, denne je v nich tristo klientov. Ak sa chystáte urobiť niečo pre svoje zdravie teraz či v budúcnosti, prispeli by k tomu aj kúpele.

Kúpele Nimnica – minerálna perla Slovenska

Pri hĺbení základovej jamy priehradného múru sa v roku 1953 pod úrovňou hladiny Váhu objavila podozrivá voda, ktorá bola čistá, no trochu slaná a šumela. Pri hydrogeologickom prieskume sa vo viacerých vrtoch zachytila uhličitá voda s vysokou koncentráciou látok. To vzbudilo pozornosť a keď sa u niektorých pracovníkov Priehrady mládeže prejavili aj pozitívne zdravotné účinky, rozšírili sa chýry o zázračnej liečivosti vôd. Po overení prišlo rozhodnutie využiť ich kúpeľnícky na liečenie dýchacích a zažívacích ústrojov. Dnes je indikačný zoznam rozšírený o ďalšie skupiny chorôb. Minerálna voda obsahuje mnohé stopové prvky ako draslík, horčík, chlór, jód, sodík, vápnik železo a tiež voľný oxid uhličitý.

Kúpeľná činnosť začala v roku 1959, päťdesiat rokov slúžia.

(vp)

www.kupelenimnica.sk

Zamyslenie

Párkrát som sa cez prázdniny dostala na futbalové ihrisko len tak cez deň. A vždy bolo miniihrisko s umelou trávou naplno využívané. Chlapci, aj tí väčší, ho využívali na tréning, ale tiež na obyčajný futbal pre radosť.

Mala som radosť, že sa takto naplno využíva táto pekná športová plocha.

Čo ma však na tomto obraze mrzí je to, čo som počula.

Každý raz som z úst týchto niekedy naozaj len detí počula „neopakovateľné“ výrazy. Neopakovateľné nie pre svoju originalitu, ale pre svoju vulgárnosť.

Kde je tu športový duch, keď tieto hrubé výrazy kazia jej atmosféru?

Bohužiaľ sa tento zvyk šíri od mužov, cez dorastencov až po deti.

Jedna známa mi povedala, že jej chlapec druhák je veľkým nadšencom futbalu, chcela ho dať do prípravky, ale keďže sama má skúsenosť s týmito vulgarizmami na ihrisku, je na pochybách.

Nechaj syna nech sa s futbalom naučí aj vulgárnym výrazom?!

Maia aj zážitok, keď si deti chcú ísť zahrať na umelú trávu, tak nie oveľa väčší chlapci im kázali opakovať po nich tento hrubý slovník inak ich tam nepustia!

Neviem či títo chlapci doma takého výrazy nepoužívajú a nechávajú si ich iba medzi partiu alebo to ich rodičom nevadí!

Určite by mali viac na slušnosť vo vyjadrovaní dbať aj tréneri a učitelia. Ale apelujem najmä na rodičov, aby im vyjadrovanie ich detí nebolo ľahostajné.

-am-

Smejeme sa

Odpočuté

„Janko, prečo máš obviazaný prst?“

„Porezal som sa a museli mi ho zašívať. Ale ja som sa neobával.“

„Asi ťa uspali, pravda?“

„Nie, uspali mi len prst.“

Z ordinácie lekára vyjde otec s malým synom, ktorý strašne nerieka.

„Veď už toľko nerumázgaj, hádam ťa to až tak nebolí. Nebojsa, kým sa oženiš, všetko sa zahojí,“ upokojuje ho otec.

Ale syn začne plakať ešte viac: „Tak potom sa mi to nezahejí nikdy, lebo ja sa neožením.“

Starý mládenec Fero má už cez tridsať rokov a nie a nie sa oženiť.

Jeho rodičov to veľmi mrzí a tak mu raz otec dohovára:

„Fero, a to sa u vás v robote nenajde pre teba nejaké šikovné slobodné dievča?“

„Tato, u nás v robote nenajdeš ani dámsky bicykel, nie to slobodnú mladú babu,“ odboje ho syn.

Stretnú sa vaja kamaráti.

„Predstav si, chcel som zavolať Jožu na pivo a on má pred domom takú vysokú trávu, že sme sa normálne obešli.“

Otec leží v nemocnici na chirurgickom oddelení.

Príde ho navštíviť syn a keď vidí, že oproti leží „spoluobčan“ tmavšej pleti pýta sa, čo mu je.

„Operovali ho na pruch.“

„To som teda zvedavý, z čoho môže cigán dostať pruch,“ čuduje sa syn.

- Jano ide pozrieť svojho suseda. Vojde do chalupy a je prekvapený, keď tam najde plno chlapov v dobrej nálade.

„Len pojď ďalej,“ volá ho suseda. „Navaril som taký malý, osemlitrový kastrolik Vinetova, nedáš si s nami?“

Jano nechce uraziť a tak sa vyhovori: „Aj by som si dal, ale mám jakési zdravotné problémy.“

„Čo by som ci teda ponuknúť?“ Z kredenca vytiahne plnú igelitku liekov a podá ju Janovi: „Tak si teda vyber niečo z occeľto.“

Papradnianske prezývky – pokračovanie

Chuchmák	Iskra	Jurniak
Chachaňa	Jakolen	Jožák
Chlebec	Jandžík	Janščík
Chobot	Joškár	Jožinek
Chamoš	Jurisík	Jurika
Ivufa	Jarka	Juriska
Iňoš	Jankavík	Jeleň
Iguš	Janák	Jurenčik
Ivulík	Janigáč	Jablonka
Isterka	Jurigáč	Jedzinák
Ištok	Jurák	Kaplán

Lipa, strom Slovanov

Mojou korunou prešumeli veky. Poskytla som zdravie ľuďom, obživu včielkam, domov stovkám vtákov. Som mohutná, urastená a trošku aj unavená. Ale aj ja som bola maličká. Zaspávala som pod snehovou prikrývkou, na jar ma zobúdalo zurčanie potôčikov i spev vtákov, potom prišla zima a znova jar a ja som rástla, mohutnela, silnela. Tešila som sa z každého nového života v chalúpkke, pri ktorej som zapustila korene, a smútila za tými, ktorým sa naplnil čas. Počúvala som ťahavé trávnicie z neďalekých lúk, zvonenie liatych zvoncov na pasienkoch, hrkot vozov na kamenistej cestičke, prítkanie šindľov na drevenú chalúpkku, smiech bosých detí na pažiti, ľubivý hlas harmoniky za teplých letných večerov, horúce vyznania lásky zaľúbených i tichú uspávanku zrobenej matere. A rozprávky. Ich počet ani neviem odhadnúť. Nikdy nezabudnem na praskanie bukového dreva na ohnisku, spev kolovrátk, Tichú noc, svätú noc i vinšovanie zdravia, šťastia a božského požehnania. A ešte niečo. Cítila som vôňu čerstvo nadojeného mlieka, pečených zemiakov, údenej slaniny, kyslej kapusty i štipľavý dym čečiny. A samú lásku. Áno, som lipa. Lipa, ktorej vetvičkami si ľudia ešte aj dnes zdobia domy na svätodušné sviatky, lipa, ktorú od nepamäti Slovanov považujú za svoj strom, a preto im dávam zdravie, obživu včielkam, domov stovkám vtákov...

Jana Tóthová, 9. tr.

Futbalové sny

Góóó!! Mama strčila hlavu do mojej izby, nechápavo prekrútila očami a hlesla: Panebože, ešte aj v noci! Môžem ja za to, že futbal, ktorý máme hrať zajtra, som hral už dnes v noci? Najskôr nie a nie zaspáť a zrazu! Adam mi prihráva, idem s loptou na bránu, jedna klučka, druhá klučka, strela a ... góóó!! V posteli. Keby tak zajtra na ihrisku!

Na druhý deň sme všetci štvrtáci – futbalisti žili len blížiacim sa turnajom. Konečne nastupujeme. Prvý zápas hráme proti ZŠ sv. Augustína v Považskej Bystrici. Hráme odušu. Súper je pomalší, nám sa darí. Vyhrali sme 5:0! Šťastní oddychujeme v trávě a radíme sa, ako najlepšie hrať a vyhrať i ďalší zápas s Brvnišťanmi. To nie sú žiadni „trochári“! S loptou to vedia. Ale s loptou to vieme aj my. Nastupujeme. Trápime sa, ale bojujeme. Šťastena sa priklonila k nám a ... hurá! Janko strela prvý gól. Radosť sa rozprskla na všetky strany, objímame sa, kričíme, slzy šťastia máme na krajíčku. Ale ešte nie je koniec. Už čakáme konečný hvizd rozhodcu, keď vtom lopta letí ku mne a ja idem na bránu súpera. Jedna klučka, druhá klučka, strela a ... góóó!! Pre slzy ani nevidím, spoluhráči sa valia na mňa, už je z nás kľbko radosti a šťastia. Hra pokračuje, držíme loptu i skóre. Posledný hvizd, koniec. Sme víťazi. Hurá!

Boris Bulík, 4.tr.

I. trieda muži

1. Podvažie	9	8	0	1	24:4	24
2. Plevník	9	7	1	1	17:3	22
3. Tuchyňa	9	7	0	2	18:9	21
4. Púchov B	9	6	0	3	33:11	18
5. M. Lednice	9	4	2	3	15:10	14
6. Udiča	9	4	2	3	7:6	14
7. Papradno	9	4	1	4	14:15	13
8. Horovce	9	4	0	5	19:19	12
9. Ilava	9	3	2	4	10:14	11
10. Visolajce	9	3	2	4	18:22	11
11. Pružina	9	1	4	4	13:21	7
12. Dulov	9	2	1	6	9:28	7
13. D. Mariková	9	1	1	7	12:23	4
14. Brvníšte	9	0	2	7	6:30	2

5. liga dorastenci

1. Kaniarka	8	6	1	1	22:5	19
2. N. Rudno	8	6	0	2	21:10	18
3. Drietoma	8	5	2	1	16:15	17
4. Dubodiel	8	5	1	2	14:9	16
5. Papradno	8	5	0	3	19:8	15
6. Streženice	8	4	3	1	11:4	15
7. Beluša	8	4	2	2	21:11	14
8. Stará Turá	8	4	0	4	27:10	12
9. Košeca	8	3	3	2	21:14	12
10. D. Kočkovce	8	4	0	4	14:13	12
11. Lehota	8	4	0	4	26:29	12
12. Chynorany	8	2	1	5	12:24	7
13. TTS Trenčín	8	2	0	6	6:18	6
14. N. Pravno	8	1	1	6	10:22	4

I. trieda starší žiaci

1. Prečín	9	7	2	0	29:8	23
2. Udiča	9	6	3	0	31:14	21
3. Borčice	9	6	1	2	15:11	19
4. Plevník	9	5	1	3	37:18	16
5. Papradno	9	5	0	4	18:15	15
6. Streženice	9	4	3	2	18:10	15
7. H. Poruba	9	4	1	4	32:21	13
8. Ilava	9	4	1	4	29:19	13
9. Domaniža	9	4	1	4	21:18	13
10. Stupné	9	3	2	4	19:29	11
11. Ladce	9	3	0	6	24:40	9
12. D. Mariková	9	1	2	6	12:24	5
13. Orlové	9	1	2	6	10:30	5
14. Bolešov	9	0	1	8	4:42	1

Mladý útočník Jozef Tóth si za štyri góly vo Visolajoch, na ihrisku ešte minuloročného účastníka 5. ligy, vyslúžil odmenu Považskobystrických noviniek. Náš odchovanec odchádza na dva mesiace do zahraničia, v závere jesenných súbojov nám bude chýbať, no napriek tomu mu všetci spoluhráči, funkcionári a fanúšikovia želajú na tejto zahraničnej misii veľa úspechov.

Záblesky výborných výkonov, ale aj prepád

Po júlovej letnej prestávke sa ozval nový súťažný ročník. V auguste začali prvé majstráky. Muži TJ Žiar patria k tým družstvám, ktoré vedú mútiť stojaté vody v najvyššej oblastnej súťaži, a tak je tomu aj teraz.

Medzi mimoriadne dobré zápasy v novej sezóne sa radí víťazstvo vo Visolajoch 2:6 a výhra nad Podvažím 2:1. Našich futbalistov hectia výkony s Tuchyňou doma, v Malých Ledniciach, taktiež remízu v Pružine možno považovať skôr za stratu bodov, pretože

vyrovnavajúci gól dostali naši futbalisti v 90 minúte. Zatiaľ patríme k lepšiemu strednému tabuľky a do záveru jesennej časti nás čakajú ťažké stretnutia: s Plevníkom, derby s Brvníšťom, príde k nám Ilava a ideme do Horoviec. Radosť nám robia naši dorastenci v lige, do ktorej postúpili z oblastnej I. triedy. O ich úspechu hovorí postavenie nováčika v tabuľke. V I. triede sa dobre držia žiaci.

V spolupráci s obecným úradom pripravujeme „výživu“ trávniku –

k ihrisku je privedené závlahové potrubie.

Priestory umelej trávy sú k dispozícii každému, kto sa chce venovať pohybu. Ale ako sa dočítate na inom mieste, šport by v každom mal pestovať aj trochu kultúry: v pohybovaní sa, vyjadrovaní sa.

V kádri mužov hrajú: Mikuláš Hromádik, Andrej Morávik, Peter Kurnocík, Mário Truchlík, Jozef Balušík, Miroslav Martinec, Pavol Balušík, Roman Vachalík, Michal Strašík, Patrik Trúchlik, Stanislav Trúchlik, Jozef Tóth, Milan Klabník, Peter Kurnocík, Marek Černošík, František Kozáčik, Ondrej Nemčík, Miroslav Martinec, Miroslav Lukáč, Michal Lališ, Tomáš Španihel.

V kadri žiakov hrajú: Matúš Galko, Emanuel Pauk, Erik Cupan, Jakub Sučík, Martin Hrebičík, Andrej Zboran, Jakub Gáblík, Jakub Jánošík, Šimón Santus, Matej Pavlík, Boris Bulík, Ján Zboran, Roman Jeleník, Martin Gardoň, Peter Gardoň, Adam Gáborik, Marek Šmulík, Kristián Šepeš, Miroslav Jánošík, Pavol Jeleník, Michal Urdák a Alex Gabriš. **Žiakov trénujú:** Vladimír Košút, Ľuboš Santus a Braňo Zdurjenčík

Za mužstvo starých pánov hrajú: Vlado Košút, Daniel Lapúnik, Ivan Strašík, Ladislav Hanájk, Pavol Macošinec, Rado Cupan, Milan Strašík, Ján Zboran, Ľaco Melicherík, Ivan Nemčík, Pavol Strašík, Pavol Hikaník, Pavol Vašík, Ján Macošinec, Dušan Strašík, Zdeno Zboran